

HVORDAN ER (MAGT)FORHOLDET MELLEM KOMMUNERNE OG STATEN?

TALEPUNKTER

---

1. Det kommunale selvstyre
2. Udviklingen i den statslige regulering
3. Regulering af affaldssektoren
4. Hvordan er (magt)forholdet mellem kommunerne og staten?

---

1. DET KOMMUNALE SELVSTYRE

Lokaldemokratiet lever og har det godt

PETER BJERRE MORTENSEN
MATT W. LOFTIS
HENRIK BECH SEEBERG

Baseret på studier af omkring 10.000 byrådsmøder kan vi konkludere, at lokaldemokratiet i Danmark er i ganske fin form. Bedst de steder, hvor en blok eller et parti ikke dominerer totalt.

IDEEN OM DET kommunale selvstyre har ikke mange modstandere. Der er tilsyneladende ingen grænser for de velfærdsgvinster, man på Christiansborg mener at kunne opnå, hvis blot man giver kommunerne frihed.

Men ved siden af årtiers nænsomme og venlige retorik om decentralisering, kommunal frisættelse og nærhed i opgaveløsningen er den statslige lyst og vilje til at regulere de danske kommuner kun vokset i både bredde og dybde.

Det kommer dels til udtryk i de efterhånden ganske omfattende årlige aftaler om kommunernes økonomi, dels i en generel vækst i den nationale lovgivning. Et aktuelt eksempel er de lovbundne minimumsnormeringer, som fra 2024 vil gælde i de kommunale daginstitutioner. Her levnes ikke megen plads til kommunale prioriteringer.

Det rejser spørgsmålet om, hvordan det egentlig står til med det kommunale selvstyre i Danmark. Det ved vi ikke ret

det være tilfældet, må man overveje, om det højt besungne lokale demokrati er i skrone blot.

Kommunalbestyrelsens møder er det centrale forum, når man vil have et indblik i kommunernes lokalstyre.

Medlemmerne er de folkevalgte kommunalpolitikere.

En kommunalbestyrelse mødes typisk en-to gange om måneden, og på disse møder træffer den beslutninger om alle væsentlige anliggender i kommunen.

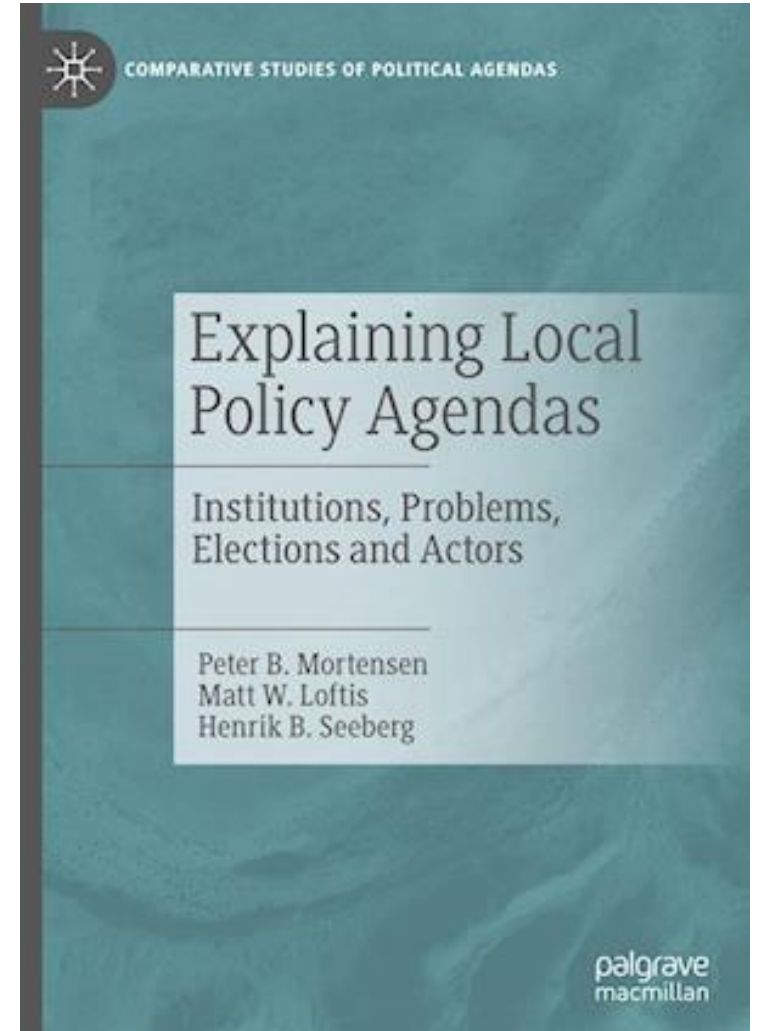
Kommunalbestyrelsens centrale betydning for kommunestyret afspejles blandt andet i, at loven om kommunerne

Der er ingen grænser for de velfærdsgvinster, man på Christiansborg mener at kunne opnå, hvis blot man giver kommunerne frihed

DEN LOKALE BYRÅDSDAGSORDEN...

- ... er i meget høj grad lokal
- ... responderer på lokale problemudviklinger – hvis der er reel lokalpolitisk konkurrence om magten
- ... vokser før og efter valg til byrådet
- ... er anderledes i store end i små kommuner

---

2. UDVIKLINGEN I DEN STATSIGE REGULERING

UDVIKLINGEN I LOVE OG BEKENDTGØRELSE

Tabel 3.2: Antal ord i love og bekendtgørelser (afrundet til millioner ord)

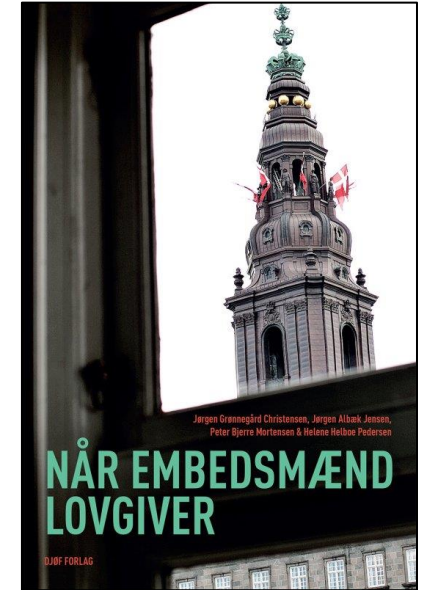
	1990	2000	2010	2018
Love	2,0	2,9	3,9	4,8
Bekendtgørelser	5,5	8,3	12,6	15,9

Note: Se bogens appendiks for en nærmere beskrivelse af, hvordan optællingen er foretaget.

Tabel 3.4: Samlet antal bemyndigelser til hhv. ministeren og andre myndigheder i

	1990	2000	2010	2018
Ministeren	2470	4482	6241	8085
Andre end ministeren	545	967	1371	1808

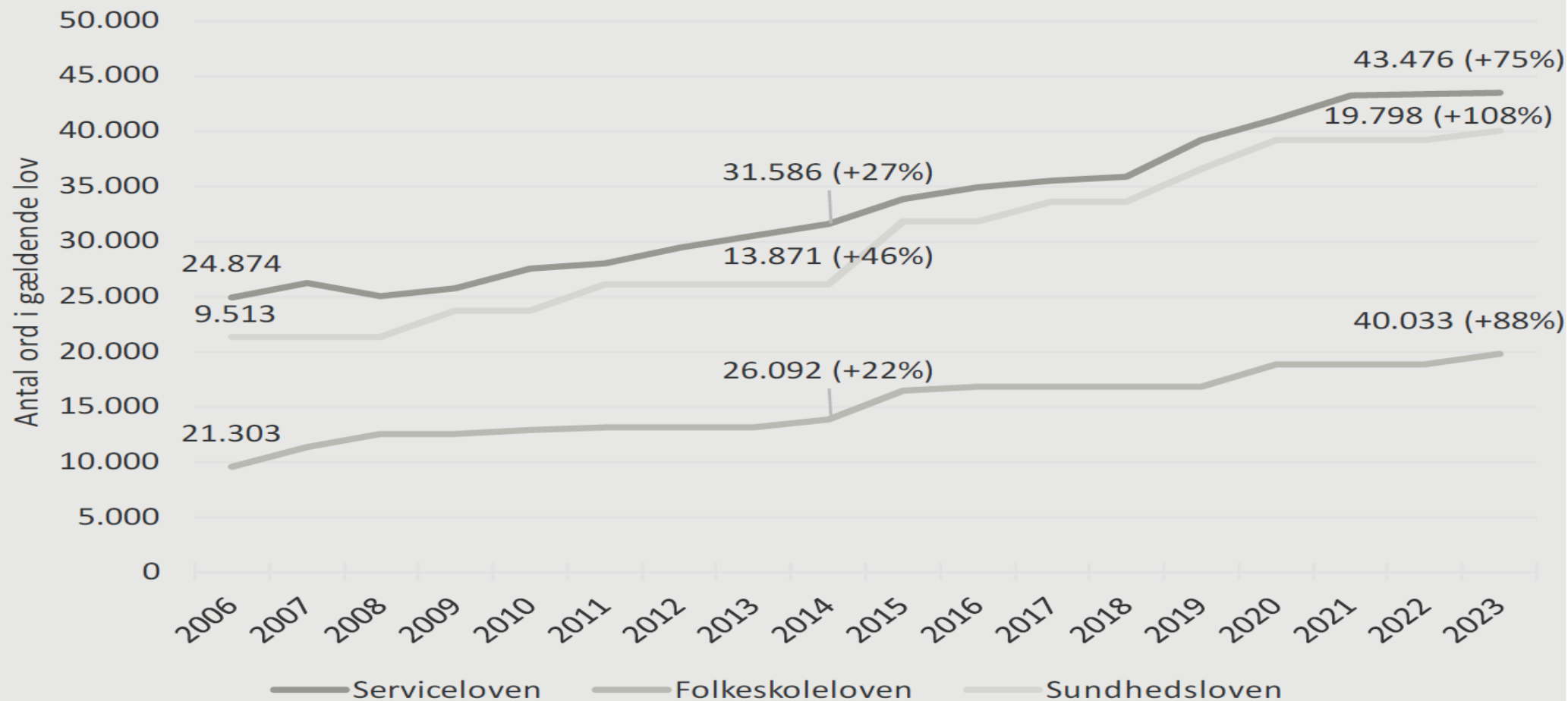
Note: Bogens appendiks indeholder en nærmere redegørelse for grundlaget for denne optælling.

”Ministeren fastsætter nærmere regler...”

Figur 1

Udviklingen i antal ord i tre centrale love for kommunerne

Kilde: CEPOS' Reguleringsdatabase

Note: Figuren viser antallet af ord i gældende lovgivning som opgjort i seneste lovbekendtgørelse d. 1. januar i året.

Antal ord er talt fra og med §1 til ikrafttrædelsesbestemmelserne, jf. Jakobsen og Mortensen (2014).

AFBUREAUKRATISERINGSKAMPAGNER FRA 1982-2022

År	Kampagner/reformudspil
1982	Operation Regelsanering, "Det skal være lettere at være dansker"
1988	Handlingsplan for afbureaukratisering
1991	Operation Regelstorm
1995	"Kampen mod bøvlet"
2002	Kampagne mod System Danmark (moderniseringsprogram)
2008	Mere tid til velfærd
2010	Plan for statslig afbureaukratisering
2012 (?)	Tillidsreform
2017 (?)	Sammenhængsreform
2022 (?)	Nærhedsreform

MENNESKER/POLITIKERE LØSER PROBLEMER VED AT LÆGGE TIL FREM FOR AT TRÆKKE FRA!

Article

People systematically overlook subtractive changes

<https://doi.org/10.1038/s41586-021-03380-y>

Gabrielle S. Adams^{1,4}, Benjamin A. Converse^{1,2,4}, Andrew H. Hales^{1,4} & Ledy E. Klotz^{2,4}

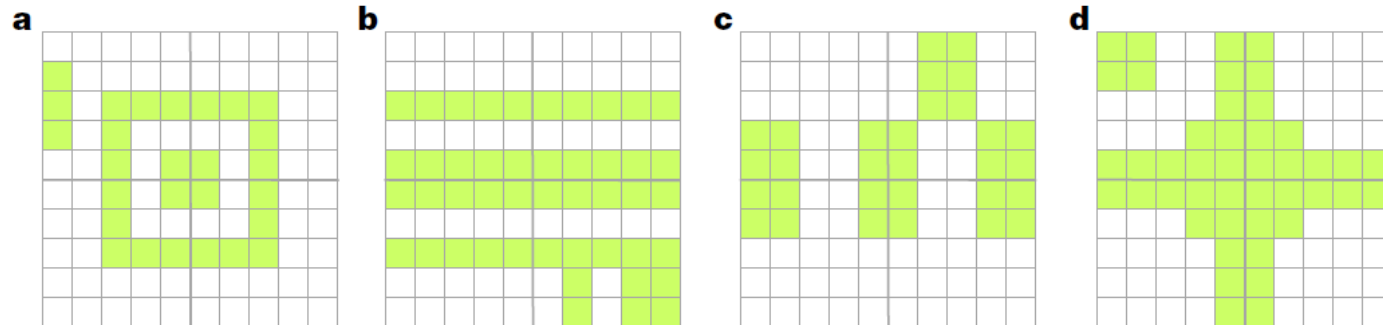
Received: 7 July 2020

Accepted: 22 February 2021

Published online: 7 April 2021

 Check for updates

Improving objects, ideas or situations—whether a designer seeks to advance technology, a writer seeks to strengthen an argument or a manager seeks to encourage desired behaviour—requires a mental search for possible changes^{1–3}. We investigated whether people systematically overlook subtractive changes that

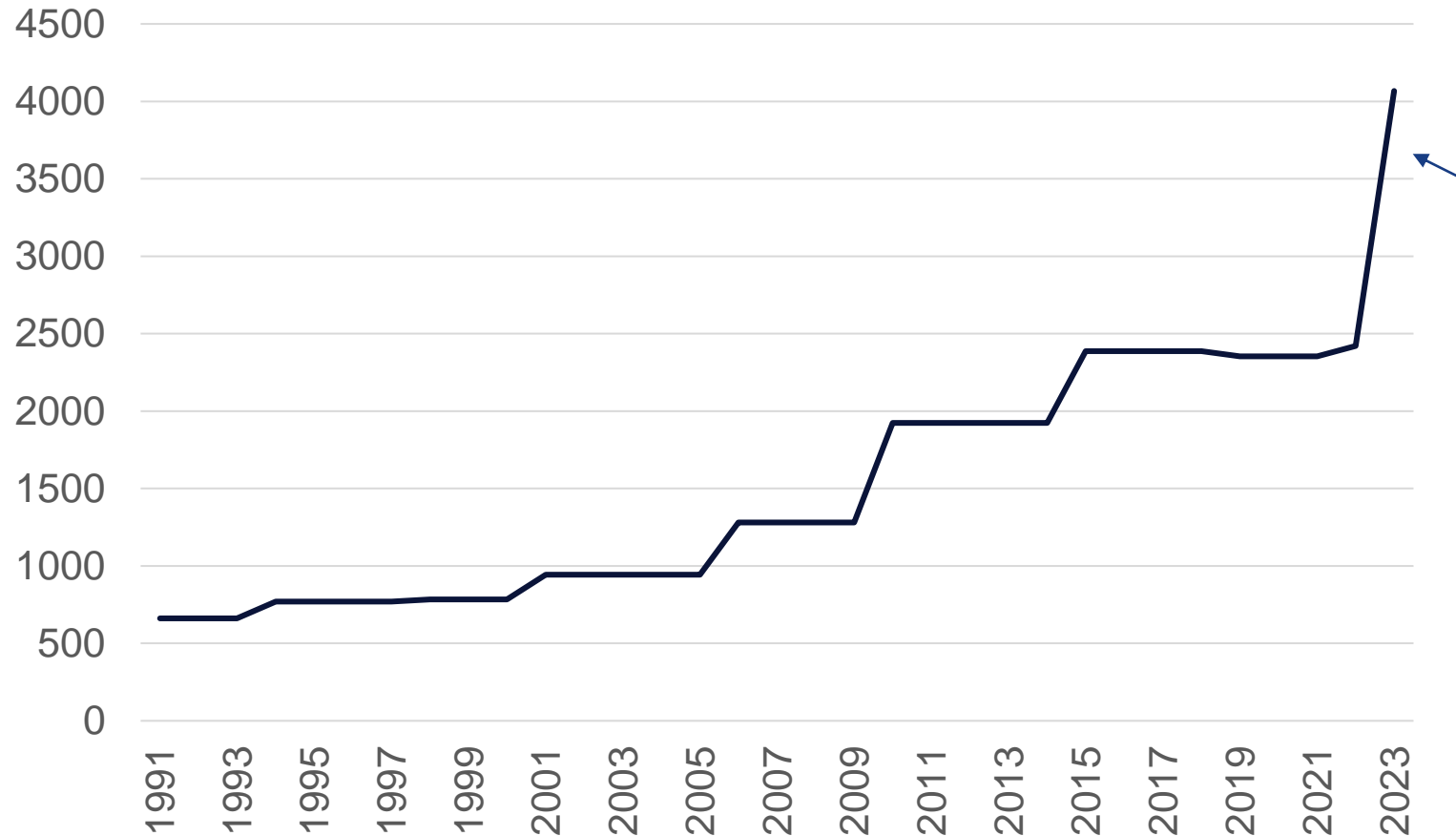

---

3. REGULERING AF AFFALDSSEKTOREN

KAPITEL 6 I MILJØBESKYTTELSESLOVEN

Antal ord i kapitel 6 i Miljøbeskyttelsesloven

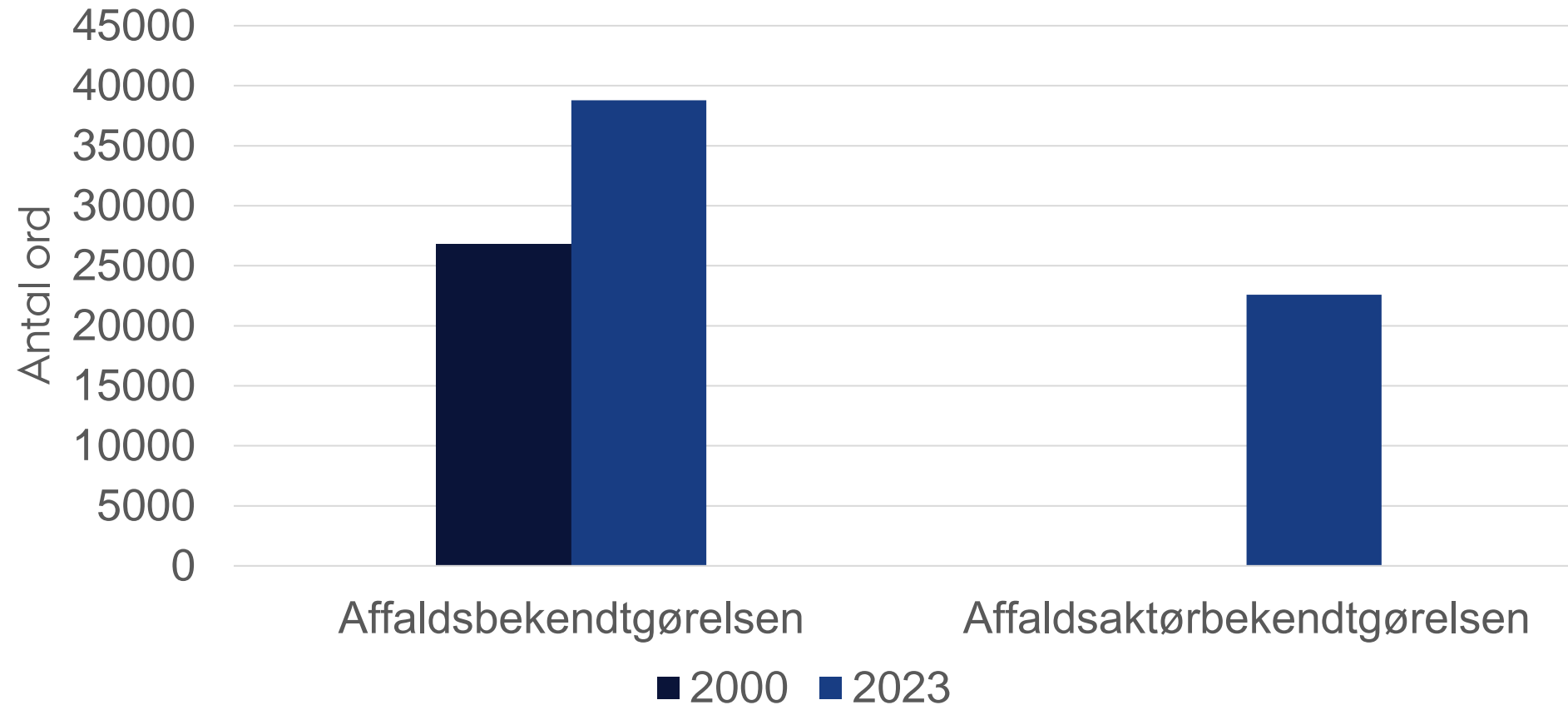
Udskriftsdato: 22. maj 2023 Retsinformation

LOV nr 898 af 21/06/2022 (Gældende)

Lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og lov om Forsyningstilsynet (Nye rammer for kommunal behandling af affald egnet til materialenyttiggørelse, indsamling af erhvervsaffald, genbrug på genbrugspladser og skærpet økonomisk tilsyn)

I kapitel 6 er indsat 32 bemyndigelser til ministeren til at fastsætte nærmere regler

LÆNGDEN AF TO CENTRALE BEKENDTGØRELSER PÅ AFFALDSOMRÅDET, 2000 OG 2023

KARAKTERISTIK AF AFFALDSSEKTORENS REGULERING OMKRING ÅR 2000

”Den foreløbige konklusion er herefter, at reguleringen af affaldssektoren lægger ret få og svage bånd på kommunernes administration af området. [...] Det understreger den kommunale autonomi, at den høje prioritering af miljøhensynet ikke i sig selv sikrer et bestemt niveau eller bestemte standarder i kommunernes affaldshåndtering” (side 26-27).

KLIMAPLAN FOR EN GRØN AFFALDSSEKTOR OG CIRKULÆR ØKONOMI, 16. JUNI 2020

Mål: Øge genanvendelsen af affald og nedbringe CO₂-udledningen ved: 1) bedre sortering og genanvendelse af affald, 2) reduktion af forbrændingskapaciteten og 3) investering i nye genanvendelses anlæg.

Midler (udvalgte):

- Krav til kommunerne om udbud
- Kommunale anlæg skal konkurrere på markedsvilkår
- Øgede dokumentationskrav til kommunerne
- En ny model for affaldstilsyn
- Opstilles nye indikatorer på effektmål, som årligt afrapporteres til aftalekredsen
- Strammere miljøkrav til forbrændingsanlæggene
- Styrket monitorering af forbrændingskapaciteten

Aftale mellem S, V, R, SF, EL, KF, LA og ALT

KLIMAPLAN FOR EN GRØN AFFALDSSEKTOR OG CIRKULÆR ØKONOMI, 16. JUNI 2020

Fra side 13 i aftaleteksten:

”Flere kommuner har allerede i dag et område, hvor borgerne kan stille ting til genbrug. Fremadrettet forpligtes alle kommunale genbrugspladser til at stille et sådant område, container el. lign. til rådighed, hvor borgerne kan levere genstande til direkte genbrug. Genstandene skal først gøres tilgængelige for private aktører, herunder frivillige organisationer og borgere. De genstande, som ikke afsættes, må kommunerne afsætte i kommunale genbrugsbutikker eller til socioøkonomiske virksomheder. Kommunerne forpligtes til at inddrage de frivillige organisationer i den lokale kommunale udmøntning af initiativet”

UDFORDRINGEN FOR MANGE MILJØ- OG KLIMAREFORMER

		Gevinster ved en reform	
		Spredte (ekstensive)	Koncentrerede (intensive)
Omkostninger ved en reform	Spredte (ekstensive)		
	Koncentrerede (intensive)	Miljø- og klimareformer	

**Up and down with ecology—
the “issue-attention cycle”**

ANTHONY DOWNS

UDFORDRINGEN FOR MANGE MILJØ- OG KLIMAREFORMER

		Gevinster ved en reform	
		Spredte (ekstensive)	Koncentrerede (intensive)
Omkostninger ved en reform	Spredte (ekstensive)		
	Koncentrerede (intensive)	Forbrændingssektoren →	

**Up and down with ecology—
the “issue-attention cycle”**

ANTHONY DOWNS

Fra klimareform til økonomisk reform...?

Fra Klimarådets høringsvar til lovforslaget:

” Klimarådet ser nærmere lovforslaget som en politik med et økonomisk hovedformål end som et klimavirkemiddel.”

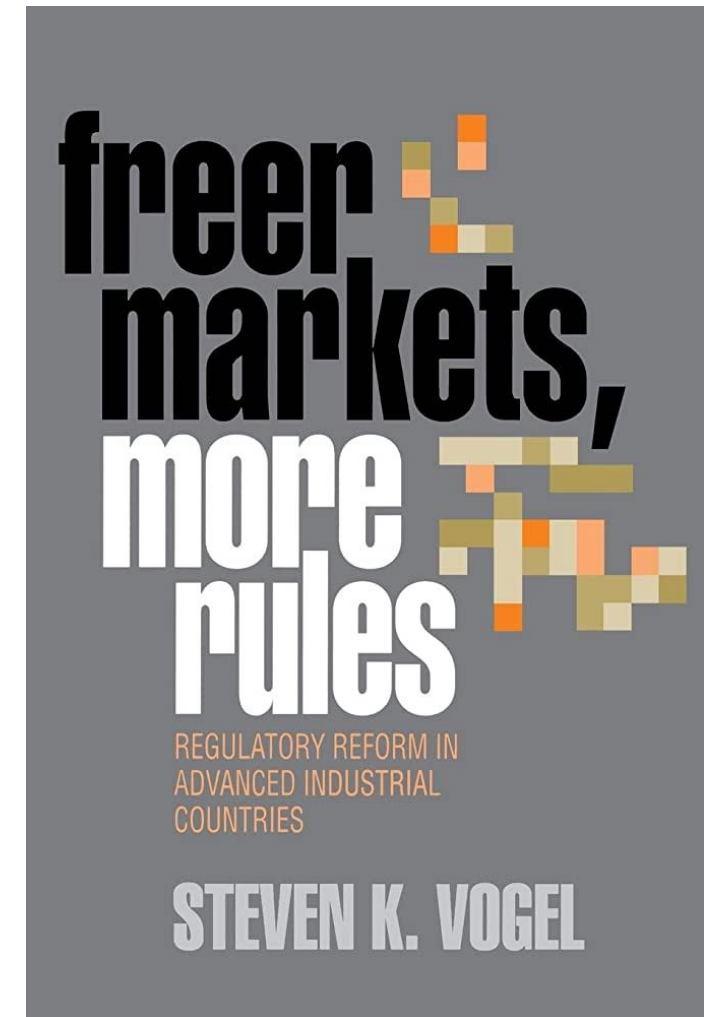
KONKURRENCEUDSÆTTELSE GIVER FLERE REGLER!

Produktivitetskommissionen fra 2014:

- Skift regler og bureaukrati ud med frit valg og konkurrence om offentlige opgaver

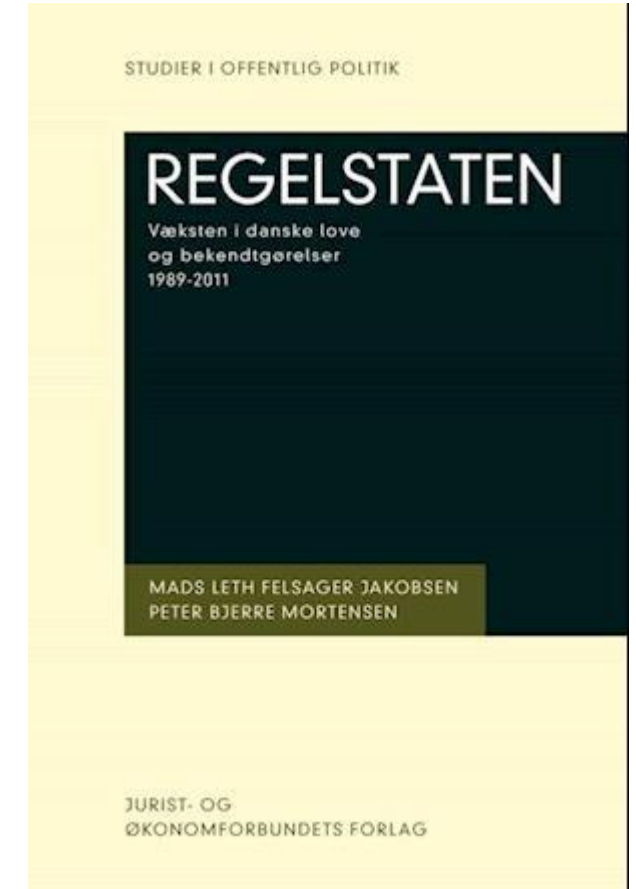
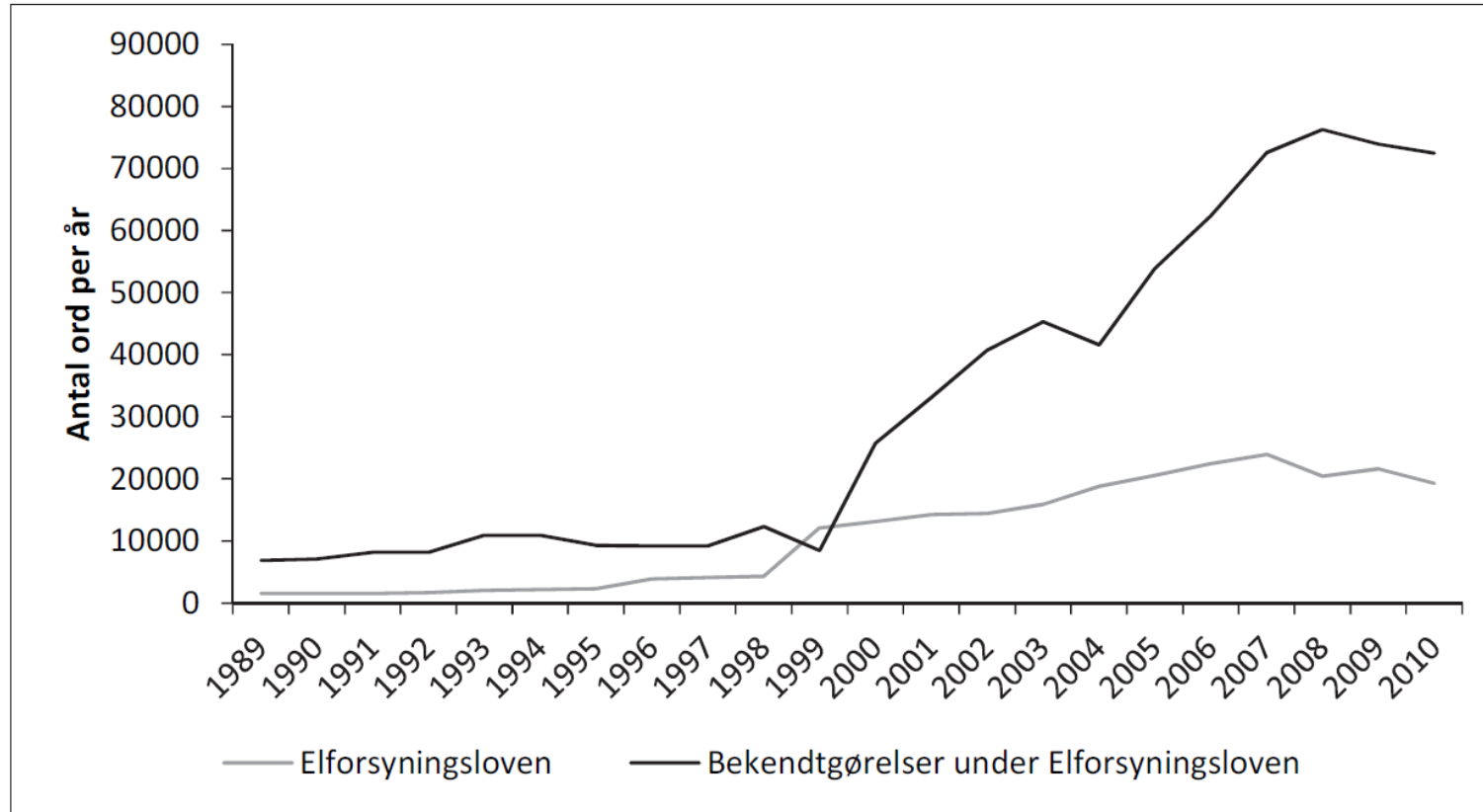
Regeringsgrundlaget ("Ansvar for Danmark"):

- Mere frit valg og konkurrence og samtidig afbureaukratisering og færre regler

KONKURRENCEUDSÆTTELSE GIVER FLERE REGLER!

Figur 6-6. Ord i elforsyningsloven og bekendtgørelser under denne

---

4. HVORDAN ER (MAGT)FORHOLDET MELLEM KOMMUNERNE OG STATEN?

OPSAMLING

- Det giver stadig mening at tale om det kommunale selvstyre – hvor meget selvstyre afhænger af, hvilket politikområde, vi ser på
- Meget af den regulering, der foregår, er (stadig) baseret på aftaler mellem stat og kommuner
- MEN: Ved siden af årtiers nænsomme og venlige retorik om decentralisering, kommunal fricættelse og nærhed i opgaveløsningen er den statslige lyst og vilje til at regulere de danske kommuner kun vokset i både bredden og dybden
- Forudsigelse: Hvis den nye model for forbrændingssektoren bliver gennemført, vil det føre til en ganske markant vækst i bureaukrati og statslig regulering på det område!

INSTITUT FOR STATSKUNDSKAB
AARHUS UNIVERSITET